## גמרא

הגמרא מביאה ברייתא המבארת את דברי המשנה: **תָּנָא** בברייתא שבתוספתא (פ"ו ה"ו), **בָּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים** – שלנזיר שהוא ספק מצורע וספק טמא מת, מספיק להמתין ששים יום לאכילת קדשים, ומאה ועשרים לשתיית יין ולהטמא למתים, זהו רק **בִּנְזִירוּת מוּעֶטֶת** – לזמן מועט של שלשים יום, **אֲבָל** נדר **בִּנְזִירוּת בַּת שָׁנָה** – להיות נזיר משך שנה שלימה, הרי שמחמת הספיקות עליו להמתין בין כל גילוח למשנהו משך זמן נזירות של שנה, ומכיון שלפני אכילת קדשים צריך שתי תגלחות, וקודם לשתיית יין ולהטמא למתים צריך עוד שתי תגלחות, נמצא שאינו **אוֹכֵל בָּקָדָשִׁים** אלא רק **לְאַחַר** שְׁתֵּי **שָׁנִים, וְשׁוֹתֶה** יַיִן **וּמִיטַּמֵּא לְמֵתִים** רק **לְאַחַר אַרְבַּע שָׁנִים.**

הגמרא מביאה ברייתא נוספת שבה מבואר סדר הבאת הקרבנות של נזיר זה: **וְתָנֵי עֲלָהּ** – שנינו בברייתא, **וּמְגַלֵּחַ** הנזיר **אַרְבַּע תִּגְלָחִיּוֹת, תִּגְלַחַת רִאשׁוֹנָה** שיש בה שלשה ספיקות, אם הוא מצורע זהו גילוח ראשון שמחוייב בו כשנרפא מצרעתו, אם אינו מצורע אלא טמא שעתה נטהר מטומאתו זהו הגילוח שנזיר חייב בו קודם שיקריב קרבנות הטומאה, ואם לא נטמא ולא נצטרע זהו הגילוח שמחוייב בו כדין המסיים נזירותו בטהרה, **מֻבְיָא** בשעת תגלחת זו **שְׁתֵּי צִפּוֹרִים** – כדין מצורע שנרפא, ועבודתם נעשית מחוץ לעזרה, אחת נשחטת ואחת משולחת, **וּמֻבְיָא** גם כן **חֲצַאי הָעוֹף,** שמא לא נצטרע אלא נטמא, וזה אחד מקרבנותיו, **וּמֻבְיָא** עוד **עוֹלַת בְּהֵמָה** שמא לא נצטרע ולא נטמא, וזה אחד מן הקרבנות שחייב המסיים נזירות בטהרה.

תגלחת **שְׁנִיָּה,** שיש בה שני ספיקות, שמא היה מצורע מוחלט ועתה מגלח בשנית, לאחר ספירת שבעה ימים מתגלחתו הראשונה, ושמא לא היה מצורע אלא סתם נזיר שנטמא ונמצא שגילוח ראשון היה מדין נזיר הנטהר מטומאתו ועתה מגלח כדין נזיר המשלים נזירותו בטהרה, **מֻבְיָא חֲצַאי הָעוֹף** נוספת, שמא היה מצורע מוחלט, וזה אחד מקרבנותיו שזמן הבאתם בשעת תגלחת זו, **וּמֻבְיָא עוֹלַת בְּהֵמָה** נוספת, שמא בנזירות ראשונה לא היה מצורע אלא סתם נזיר שנטמא, ועתה בשניה יצא ידי חובת נזירות טהרה, וזה אחד מהקרבנות שחייב.

תגלחת **שְׁלִישִׁית,** שיש בה גם כן שני ספיקות, שמא היה בתחילה גם מצורע וגם נזיר טמא ושני הגילוחים הקודמים היו לטהרת מצורע ולא עלו לו לתגלחת נזיר כמבואר להלן (ע"ב) ונמצא שרק בעת יוצא ידי חובת הגילוח של נזיר הנטהר מטומאתו, ושמא היה רק מצורע ולא נטמא במת וגילוחים ראשונים היו לטהרת מצורע ועתה בתגלחת השלישית יוצא ידי חובת גילוח של נזיר טהור, **מֻבְיָא חֲצַאי הָעוֹף,** לפי שעל האופן שהיה גם מצורע וגם נזיר טמא, עבשיו זמנו להתחייב בה שהיא מקרבנות נזיר הנטהר מטומאתו, **וּמֻבְיָא עוֹלַת בְּהֵמָה,** שמא עבשיו סיים נזירותו בטהרה וחייב בה.

תגלחת **רְבִיעִית,** שהיא מספק אחד, שמא היה גם מצורע וגם טמא ורק עבשיו ברביעית יצא ידי חובת נזירותו, **מֻבְיָא** בה **קָרְבַּן טָהֳרָה,** דהיינו את כל הקרבנות שמביא נזיר המשלים נזירותו בטהרה, שהם כבשה לחטאת כבש לעולה ואיל לשלמים.

הגמרא דנה בסדר הבאת הקרבנות שהוזכרו בברייתא: **אָמַרְתָּ** בברייתא, **תִּגְלַחַת רִאשׁוֹן מֻבְיָא וְכוּ'** צפורים וחטאת העוף ועולת בהמה. מבארת הגמרא: **מַה נַּפְשָׁךְ** – על איזה צד מהספיקות שתרצה לומר שכך אכן אירע, שמא נצטרע ושמא נטמא ושמא לא אירע לא זה ולא זה, בין כך ובין כך **שַׁפִּיר קָמַיְיתִי** – עושה כראוי בכך שמביא את הקרבנות הללו, **דְּאִי וַדַּאי מְצוֹרָע הוּא וְלָאו טָמֵא הוּא,** הרי **צִפּוֹרִין** שבתגלחת הראשונה **חוֹבָתוֹ** להביאם בכל מצורע, **וּמַה** שמקריב **חֲצַאי הָעוֹף** על הצד שאינו מצורע אלא נזיר טמא, אין בכך עוול, שהלא היא באה בתורת **פֶּסֶק,** לפי שאין נוהגים בה בכל חטאת העוף רגילה שמקצתה מוקטרת על גבי המזבח, ואוכלים הכהנים מבשרה, אלא כך יעשה, מזה מדמה על קיר המזבח והנשאר בדם יִמָּצֵה אל יסוד המזבח (ויקרא ה ט), **וְהִיא** עצמה **אִוֶּלֶא** [–הולכת] **לְקִבּוּרָה. וְעוֹלָה** שמביא על הצד שהוא טהור ולא נצטרע ולא נטמא, גם בהקרבתה אין חשש איסור, משום ש**הַוְיָא נְדָבָה,** ועושה תנאי שאם חייב בה הרי היא לחובתו, ואם לאו תקרב בתורת נדבה. **וּלְגַלְּחוֹ** לנזיר זה **תּוֹךְ שִׁבְעָה** ימים, כדין מצורע המגלח בשנרפא, **אִי אֶפְשָׁר,** שאילו ודאי נצטרע היתה מצות גילוחו דוחה את איסור גילוח של הנזיר, אך נזיר זה אינו יכול לנהוג כן, **דִּדְיֵלְמָא לָאו מוּחְלָט הוּא** – שמא לא לקה בצרעת, והרי שאם בא לגלח מיד כשנרפא מנגעו, אומרים לו אולי אתה בתוך ימי נזירותך, **וְרַחְמָנָא אֲמַר** – והתורה אמרה (במדבר ו ה) "כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַה'", ולכן המתן לגילוח עד גמר נזירותך שלושים יום.

ממשיכה הגמרא ומבארת כיצד עשה כראוי ויצא ידי חובתו בקרבנות שמביא בשעת תגלחת ראשונה, על האופן שאינו מצורע: **וְאִי לָאו מְצוֹרָע וַדַּאי הֲוֵי, וְהוּא טָמֵא** בלבד, גם כן נוהג כראוי בהבאת הקרבנות האמורים. שכן **חֲצַאת הָעוֹף חוֹבָתוֹ** להביאה ככל נזיר הנטהר מטומאתו, **וּמה** שמביא **צִפּוֹרִין** מחשש שהיה גם מצורע, אין איסור להביאם על צד הספק, וכמבואר לעיל שהרי **אֲבָרֵי קָא מִתְעַבְּרִין** – עבודתם נעשית מחוץ לעזרה, **וְלֹא הֲוֵי** – ואין כאן חשש עבירה של הבאת חוּלִּין **בָּעֲזָרָה, וְעוֹלַת בְּהֵמָה** שמביא מחשש שהיה נזיר טהור וזו לחובתו, **הַוְיָא נְדָבָה** – אם אכן לא היה כך, תיקרב בתורת נדבה.

**וְאִי לָאו מְצוֹרָע הוּא וְלָאו טָמֵא הוּא** – ועל הצד שלא היה מצורע וגם לא נטמא, אלא היה נזיר טהור, וממילא אין צריך להביא לא ציפורים ולא קרבן טומאה, גם באופן זה אין חשש איסור בהבאת כל הקרבנות האמורים, שכן **צִפּוֹרִין** רשאי להביא, כאמור לעיל **שֶׁאֲבָרֵי קָא מִתְעַבְּרִין** – עבודתם נעשית מחוץ לעזרה, וכמו כן **חֲצַאת הָעוֹף** שמביא שאולי היה נזיר טמא וזו לחובתו, רשאי להקריבה וכאמור לעיל שהולכת **לִקְבוּרָה. וְעוֹלַת בְּהֵמָה** שמביא **הַוְיָא חוֹבָתוֹ** – תהיה לחובתו מדין נזיר טהור. הרי שבקרבנות אלו יוצא ידי כל הספיקות בלא חשש איסור. מקשה הגמרא: **וְהָא בָּעֵי אָשָׁם** על אותו צד שהיה מצורע, ונמצא שעדיין לא יצא ידי חובתו בקרבנות שהביא. מתרצת הגמרא: **רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא דְּאָמַר** (תוספתא שם) **מַיְיתֵי וּמַתְנֵי** – שאכן מביא גם אשם, ומתנה עליו שאם היה מצורע יהיה זה לחובתו, ואם לאו יקרב בתורת שלמי נדבה.

הגמרא ממשיכה לבאר את המשך הברייתא: **בִּתְגַלַּחַת שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית** שנאמר בברייתא שמביא רק חטאת העוף ועולת בהמה, בלי ציפורים הנעשים בחוץ בשביל מצורע מוחלט, **שֶׁצִּפּוֹרִין לֹא צָרִיךְ** להביא בעת, **דְּהָא עָבִיד** – שהרי עשאם בעת התגלחת הראשונה, ואז זמן עשייתם גם לודאי מצורע. **מַאי אִיכָּא** – איזה שינוי יש בין תגלחת שניה לשלישית, שהרי שוים הם בתגלחת ובקרבנות, שבתגלחת שניה יש לחשוש **דִּילְמָא וַדַּאי מוּחְלָט הוּא** – שמא היה מצורע מוחלט, ועדיין לא קיים את כל חובות המצורע, מה שאין כן בתגלחת שלישית כבר קיים חובות הללו. לפיכך **חֲדָא** – תגלחת אחת, דהיינו השניה, וחטאת העוף שעמה, הם **לְסֶפֶק סָפְרוֹ** – שמא היה מצורע וזה גילוח שני שלו, המחוייב בו לאחר ספירת שבעה ימים מתגלחתו הראשונה. **וַחֲדָא** – והתגלחת השלישית, וחטאת העוף שעמה, יהיו **לְסֶפֶק טוּמְאָתוֹ** – מאחר שספק לנו שמא גם היה טמא מת, ונמצא ששני הגילוחים הראשונים היו לצרעתו, ותגלחת זו וחטאת שעמה הם על הצד שגם נטמא במת, שחטאת העוף היא אחת מהקרבנות שמביא נזיר כשנטהר מטומאתו, כאמור לעיל.

עתה מבארת הגמרא את סדר הקרבנות בתגלחת רביעית: בעת **תִּגְלַחַת רְבִיעִית** שלאחר שלשים יום נוספים, **מֻבְיָא קָרְבַּן טָהֳרָה** – דהיינו כבשה לחטאת, וכבש לעולה ואיל לשלמים, שהם חובת הנזיר המשלים נזירותו בטהרה, **וּכשמביאן מַתְנֵי** – מתנה,

(ואי) [דְּאִי] נָזִיר הוּא – שאם לא נטמא ולא נצטרע, הרי עוֹלָה הָרִאשׁוֹנָה שהביא עם התגלחת הראשונה, היא זו שהוקרבה בתורת חוֹבָה להשלמת נזירותו בטהרה, וְזוֹ העולה שמקריב עתה בשעת התגלחת הרביעית, תקרב בתורת נְדָבָה. וְאִם טָמֵא וּמוּחְלָט הוּא – ואם היה טמא וגם נצטרע, ורק עתה הקריב את קרבנות הטהרה לנזירותו, אזי עוֹלָה הָרִאשׁוֹנָה – עולת הבהמה של התגלחת הראשונה הוקרבה בתורת נְדָבָה, וְזוֹ שבתגלח הרביעית תקרב בתורת חוֹבָה. וְזֶה – החטאת והשלמים שמביא עתה בנוסף, יהיו שְׁאָר קָרְבָּנוֹ, המחוייב בהן מדין נזיר טהור, שעדיין לא הביאם כלל.

הגמרא מבארת אימתי יאכל קדשים, ישתה יין ויטמא למתים: אם היה בתחילה טָמֵא מֻפְקָּק, וּמוּחְלָט וַדַּאי – שוודאי לנו שהיה מצורע מוחלט, רשאי לגלח מיד ביום שנרפא מצרעתו, כמבואר במשנה לעיל (נט:), ולאחר מכן סופר שבעה ימים, ומגלח שנית ביום השביעי, ולמחרת ביום השמיני מביא קרבנותיו, וממילא אוֹכֵל בָּקָדָשִׁים כבר לְאַחַר שְׁמוֹנָה יָמִים. וְשׁוֹתֶה יַיִן וּמִיטַּמֵּא לְמֵתִים, לְאַחַר שִׁשִּׁים וְשִׁבְעָה יָמִים מתחילת נזירותו. שכיון שאין ודאות שגם נטמא, אינו רשאי לגלח כדין נזיר טמא, דהיינו מיד לאחר שבעה ימים מגילוח שני לצרעתו, משום שאומרים לו שמא לא היית טמא, ועתה הם ימי נזירותך. לפיכך ממתין מהגילוח השני שלושים יום, וביום שלושים ואחד מגלח. ואם בא עכשיו ומבקש לשתות יין, אומרים לו שמא גם טמא היית, ועד עתה עדיין לא יצאת ידי חובת נזירותך, לפיכך מונה שלושים יום נוספים. הרי ששים ושבעה ימים, שלאחריהם ביום הששים ושמונה מביא את קרבנותיו ומגלח, ורשאי לשתות יין ולהיטמא למתים.

ואם בתחילת נזירותו היה מצורע מוּחְלָט מֻפְקָּק, וְטָמֵא בְּוַדַּאי, אוֹכֵל בָּקָדָשִׁים לְאַחַר שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה יָמִים מיום שנרפא מצרעתו, שמאחר שאין ודאות שלקה בצרעת, אין יכול לגלח מיד כשנרפא, אלא ממתין שבעה ימים שבהם מזים עליו בשלישי ובשביעי לטהרו מטומאת מת, ובו ביום מגלח ועולה לו או לצרעתו או לטומאתו. ואם בא לגלח גילוח שני לצרעתו כדינו לאחר שבעה ימים מהגילוח הראשון, אומרים לו שמא לא לקית בצרעת ועתה הוא זמן נזירותך. לפיכך ממתין עוד שלושים יום, ולמחרתו ביום שלושים ואחד מגלח, ועולה לו או בגילוח שני לצרעתו או בגילוח המשלים נזירותו בטהרה. הרי שלושים ושבע יום, שלמחרתם ביום השלושים ושמונה מותר באכילת קדשים. וְשׁוֹתֶה יַיִן וּמִיטַּמֵּא לְמֵתִים לְאַחַר שִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה יָמִים מתחילת נזירותו. שאם בא עכשיו ומבקש לשתות יין, אומרים לו שמא לקית בצרעת, ושתי התגלחות שעשית היו לך לחובת צרעתך. לכן חוזר ומונה שבעה ימים לתגלחת טומאה, ולמחרת עוד שלושים יום של נזירות טהרה. הרי שבעים וארבעה ימים, ולמחרת ביום השבעים וחמשה מביא קרבנותיו ומגלח ורשאי לשתות יין ולהיטמא למתים.

ואם בתחילה היה גם טָמֵא וַדַּאי, וגם מוּחְלָט וַדַּאי, אוֹכֵל בָּקָדָשִׁים לְאַחַר שְׁמוֹנָה יָמִים, שהרי תגלחת מצורע דוחה את איסור הגילוח בנזיר כמבואר לעיל (נט:), ולכן מגלח מיד ביום שנרפא, ומונה שבעה ימים, ומגלח בשביעי, ולמחרתו ביום השמיני מביא את קרבנות המצורע, ורשאי לאכול בקדשים. וְשׁוֹתֶה יַיִן וּמִיטַּמֵּא לְמֵתִים רק לְאַחַר אַרְבָּעִים וְאַרְבָּעָה יָמִים מתחילת נזירותו, שכיון שגם לקה בצרעת, לא היה יכול להתחיל בספירת שבעה ימים לטומאתו רק לאחר גילוחו השני לצרעתו, ואחר שגילח לטומאתו מונה עוד שלושים יום של נזירות טהרה. הרי ארבעים וארבעה ימים, ולמחרת ביום הארבעים וחמשה מביא קרבנותיו ומגלח ורשאי לשתות יין ולהיטמא למתים.

הגמרא מבארת מדוע תגלחת אחת אינה מספקת גם לזה וגם לזה: שָׁאֲלוּ תַּלְמִידָיו של רבי שמעון בן יוחי אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי, נָזִיר טָהוֹר – שסיים את נזירותו בטהרה ועליו לגלח, וּמְצוֹרָע – שבאותו יום שהשלים נזירותו קודם שהספיק לגלח לקה בצרעת ונרפא וגם כן חייב בגילוח, מַהוּ שיצא ידי חובתו על ידי שֶׁיְּגַלַּח תִּגְלַחַת אַחַת, וְעוֹלָה לוֹ לְכָאן וּלְכָאן – ותועיל הן לחובתו בגילוח שמצד מצורע והן לחובתו שמצד הנזירות. אָמַר לָהֶן לתלמידיו, אֵינוֹ מְגַלֵּחַ גילוח אחד לשתי חובותיו, אלא תחילה יגלח ויטהר מצרעתו ואחר כך יגלח לנזירותו. אָמְרוּ לוֹ, לָמָּה.

אָמַר לָהֶן, אִילּוּ היתה תכלית שני הגילוחים שוה, שזֶּה לְבַדֵּל שערו וְזֶה לְבַדֵּל שערו, וְכן אם היו שוים באופן הפוך, זֶה לְהַעֲבִיר את השער ולא לחזור ולגדלו וְזֶה לְהַעֲבִיר את השער ולא לחזור ולגדלו, יָפֶה אָתָּם אוֹמְרִים שתעלה לו תגלחת אחת לשני הדברים, שהרי לשניהם סיבה שוה. עָכְשָׁיו שאין הדבר כך, אלא נָזִיר טהור מגלח כדי לְהַעֲבִיר שערו, וּמְצוֹרָע מגלח כדי לְבַדֵּל אחר כך את שערו כדי לשוב ולגלחו בשנית יום לפני הבאת קרבנותיו, אין תגלחת אחת עולה לשניהם.

עוד שאלוהו, וְלֹא תַּעֲלֶה לוֹ תגלחת נזיר לִימֵי חֻלּוּטוֹ – לתגלחת ראשונה של מצורע, כמו שאמרת, אך עדיין קשה, וְתַעֲלֶה לוֹ לִימֵי סָפְרוֹ – לגילוח השני שלאחר ספירת שבעת ימי טהרה מהגילוח הראשון שלו, ששתיהן לגלח ולא לגדל.

וְאָמַר לָהֶן, אִילּוּ היה דין שני הגילוחים שוה, שזֶּה נעשה לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים של הקרבנות שמביא, וְזֶה לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים של הקרבנות שמביא, יָפֶה אָתָּם אוֹמְרִים שתעלה לו תגלחת אחת לשני הדברים, אך עכשיו שאין הדבר כן, אֶלָּא תגלחתו השניה של מְצוֹרָע נעשית לִפְנֵי זְרִיקַת דָּמִים, וְאצל נָזִיר תגלחתו לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים, וכיון שאין סדר תגלחתם שוה, אין תגלחת אחת עולה לשניהם.

עוד שאלוהו, וְלֹא תַּעֲלֶה לוֹ תגלחת אחת הן לִימֵי צָרַעְתּוֹ וְהן לגמר ימי נְזִירוּתוֹ בטהרה, כמו שאמרת, אך עדיין יש לשאול, וְתַעֲלֶה לוֹ – ותועיל לו תגלחת אחת לִימֵי צָרַעְתּוֹ וְטוּמְאָתוֹ, שאם נטמא הנזיר ונטהר מטומאתו לפני שגילח את התגלחת השניה שחייב בה מדין מצורע, מדוע לא תעלה תגלחת אחת לשניהם, שבשניהם הגילוח הוא קודם זריקת דמים.

אָמַר לָהֶן רבי שמעון בן יוחי, אִילּוּ היה זֶה מגלח לִפְנֵי בִּיאַת מַיִם – קודם שטבל במים, וְזֶה מגלח לִפְנֵי בִּיאַת מַיִם, אזי יָפֶה אָתָּם אוֹמְרִים שתעלה תגלחת אחת לשניהם. אך מאחר שאינו כך, אֶלָּא נזיר טָמֵא מגלח לְאַחַר בִּיאַת מַיִם, ואילו מְצוֹרָע תגלחתו השניה היא לִפְנֵי בִּיאַת מַיִם, וכיון שאין לשתי התגלחות דין שוה, אינו יכול לגלח תגלחת אחת לשניהם.

הגמרא מביאה לשון אחר בדברי רבי שמעון בן יוחי ותלמידיו בשאלתם השלישית: כך אָמְרוּ לוֹ התלמידים לרבי שמעון בן יוחי, יָפֶה אָמַרְתָּ שֶׁלֹּא תַּעֲלֶה לוֹ לנזיר תגלחת אחת הן לִימֵי סָפְרוֹ וְהן לְגמר ימי נְזִירוּתוֹ בטהרה, אך עדיין יש לשאול, וְתַעֲלֶה לוֹ – ותועיל לו תגלחת אחת לִימֵי חֻלּוּטוֹ וְטוּמְאָתוֹ – הן לצורך התגלחת הראשונה של מצורע והן לצורך תגלחת נזיר שנטהר מטומאתו, כגון שביום שנרפא מצרעתו גם נטהר מטמאתו, דְּזֶה לחזור ולְגַדֵּל שערו הוא מגלח, וְזֶה לחזור ולְגַדֵּל שערו הוּא מגלח.

אָמַר לָהֶן, נָזִיר טָהוֹר וְהוּא גם מְצוֹרָע אין עולה לו תגלחת אחת לשניהם, לפי שזֶּה – המצורע, תגלחתו הראשונה כדי לְגַדֵּל שערו לאחר מכן בשבעת ימי טהרתו, וְזֶה – הנזיר הטהור מגלח כדי לְהַעֲבִיר שערו. וְאִם נָזִיר טָמֵא וְהוּא גם מְצוֹרָע העומד לפני תגלחתו הראשונה ששני התגלחות הם לגדל, טעם אחר יש מדוע אין תגלחת אחת עולה לשני הדברים, לפי שזֶּה, המצורע, מגלח לִפְנֵי בִּיאַת מַיִם – לפני שטבל במים, וְזֶה, הנזיר שנטהר מטומאתו, תגלחתו לְאַחַר בִּיאַת מַיִם, וכיון שאין דיניהם שוים בענין זה אין תגלחת אחת עולה לשניהם יחד.